

УДК 631.07

ГРУНТИ ПODOВИХ ПОНИЖЕНЬ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ

Грановська Л. М., д-р екон. наук, професор

Жужа П. В., аспірант

Інститут зрошуваного землеробства НААН

За рельєфом територія Херсонської області розташована на різновікових пліоценових терасах і є слабо розчленованою майже плоскою рівниною з рідкою мережею балок. Практично весь поверхневий стік надходить в замкнуті депресійні форми рельєфу. За формою та розмірами вони підрозділяються на степові блюдця, подоподібні пониження і поди.

За даними інвентаризації проведеної фахівцями Каховської ГГМЕ на території Херсонської області площі подів і степових блюдець дорівнюють 219,9 тис. га., що складає 8% загальної площі області. Найбільше зосередження подових земель до 15% площ на півдні лівобережжя в «центральному безстічному районі». Періодичне затоплення цих територій призводить до розвитку в ґрунтах процесів оглеєння та осолодіння з формуванням інтразональних ґрунтів гідроморфного ряду.

На подах, за рахунок інтенсивного розвитку глейових процесів, сформувалась типова гетерогенна структура ґрунтів з двома системами водопровідних шляхів. Перша система - добре водопровідні вертикальні тріщини, що розділяють глейовий горизонт на призмоподібні блоки шириною до 10см і друга – де блоки практично непроникні для водних потоків. В таких умовах відбувається швидке насичення макропор зони аерації водою з подальшим розвитком застійних відновлювальних процесів.

Профіль ґрунтів диференційовано на горизонти: гумусовий, перехідний та глейовий на оглеєному лесовидному суглинку. Ці землі можна ефективно використовувати в зрошуваному та богарному землеробстві за умов забезпечення інженерного захисту від затоплення поверхневим стоком. Великі поди, як місцевий базис ерозії, є акумуляторами поверхневого стоку і солей з водозбірної території, природними локальними джерелами живлення підземних вод.

За гідрохімічними умовами поди підрозділяються на дві зони північну - поди слабозасолені з вмістом водорозчинних солей до 0,5% та південну - поди засолені з вмістом солей більше 0,5%. Мінералізація ґрунтових вод змінюється від 0,6 г/дм³ (Чорна Долина) до 31г/дм³ (Сивашський под). Для північної групи ґрунтів характерним є гідрокарбонатно-кальцієвий склад ґрунтових вод, для південної – сульфатний. Ґрунти північної групи формувались в умовах промивного типу водного режиму при глибокому розташування ґрунтових вод, що сприяє розвитку процесів осолодіння ґрунтів.

Територія південної групи подів розташована в межах дії основних масивів зрошення: Каховського, Краснознамянського, Каланчацького, Чаплинського та Інгулецького.

В геоморфологічному відношенні засолені поди розташовані на позначках рельєфу 0 - 30 м в межах Нижньодніпровської дельтової рівнини, Причорномор'ї та Присиваської низовини на відстані до 20 - 30 км від берегової лінії і сформувались як подолігани або западини з близьким розташуванням мінералізованих ґрунтових вод. В південній групі подів - ґрунтові процеси проходять в умовах близького залягання мінералізованих ґрунтових вод, а ґрунти характеризуються розвитком процесів осолонцювання та засолення. Ґрунтовий покрив складають переважно лучно-каштанові, а в прибережній зоні - каштаново-лучні глеюваті і глейові ґрунти різного ступеня солонцюватості та солончакуватості. При підтопленні території осолонцювання супроводжується засоленням з формуванням солончакових ґрунтів з глибиною засолення більше 50 см.

На сьогоднішній день землі подових понижень використовуються в сільському господарстві в зоні Південного Степу на 85 – 87%, з них - в зрошувальному 6 – 8%., в зоні Сухого Степу використовуються - 34 – 65% та 12- 22% відповідно (рис. 1).

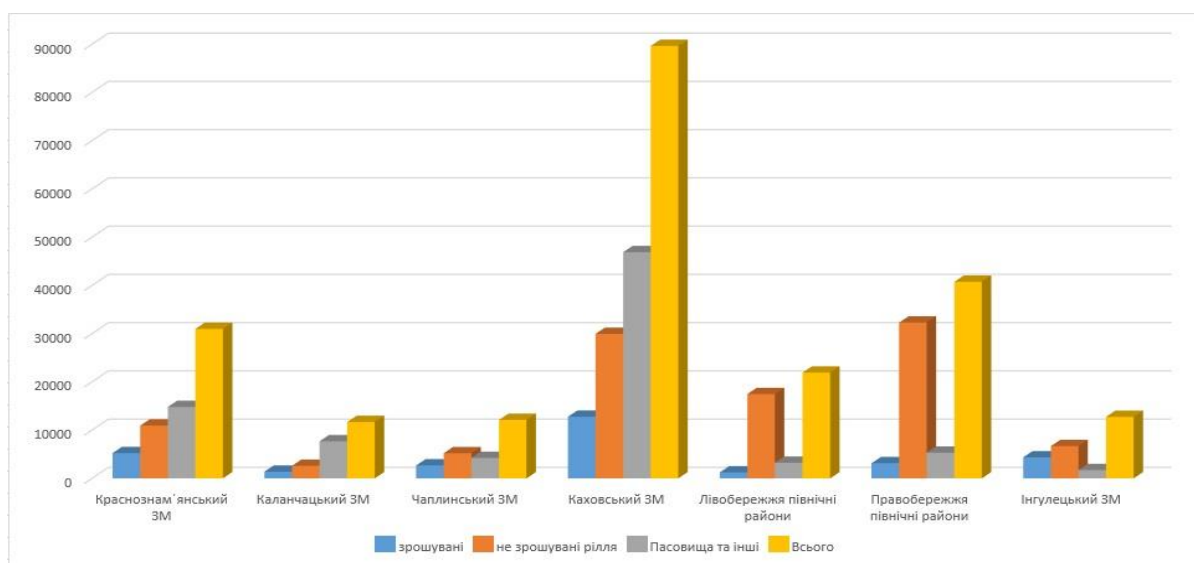

Рис. 1 Використання подових земель на території Херсонської області.